

Kutsehariduse valdkonna statistika põhinäitajad 2011/12. õppeaastal

Koostajad:

Mart Reinhold, HTM analüüsiosakonna analüütik

Kristel Vaher, HTM analüüsiosakonna analüütik

Haridus- ja Teadusministeerium

2012

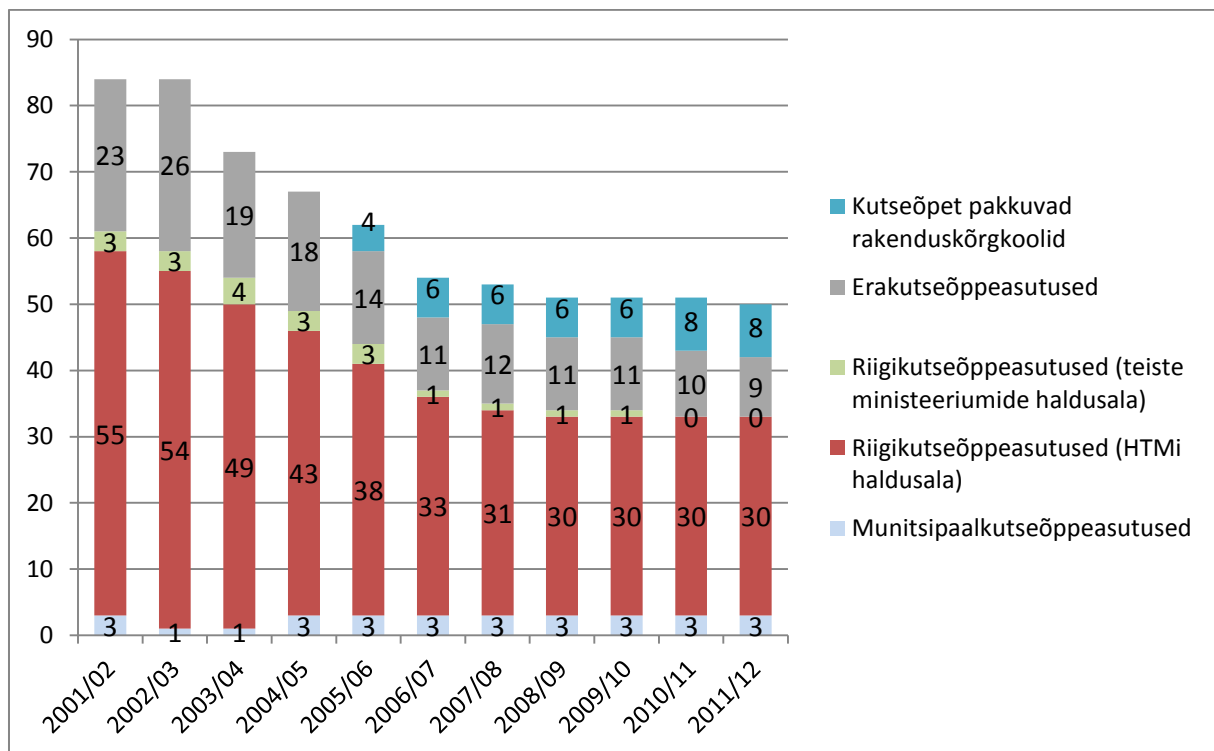
Sisukord

1. Kutseõppeasutused	3
2. Õpilaste arv.....	3
2.1 Õpilaste arv kutsehariduses õppeliikide lõikes	3
2.2 Õpilaste arvu prognoos	5
2.3 Õpilaste arv õppevaldkondade lõikes	5
2.4. Õpilaste jaotus soo, vanuse ja õppekeele järgi	7
3. Vastuvõtt kutseharidusse	9
4. Õpingute katkestamine	10
5. Õpingute lõpetamine	11
6. Kutseõppe lõpetajate rakendumine tööturul	11
7. Kutseeksamid	14
8. Õpetajad	14
8.1 Kutseõppeasutuste õpetajate üldstatistilised näitajad	14
8.2. Kutseõppeasutuste õpetajate sooline ning vanuseline jaotus.....	15
8.3. Kutseõppeasutuste õpetajate kvalifikatsioon ja haridustase.....	17
8.4. Kutseõppeasutuste õpetajate osalemine täienduskoolituses	18

1. Kutseõppeasutused

Eestis on 2011/12. õppeaastal 42 kutseõppeasutust, neist 30 on riigi-, 3 munitsipaal- ja 9 erakutsekoolid. Kokku on kutseõpet pakkuvaid koole 50, sest kutseõppe tasemel on võimalik õppida ka 8-s rakenduskõrgkoolis. 2009. aastaks oli kutseõppeasutuste võrk suures osas ümber korraldatud, eriti ilmeks on olnud just riigikutseõppeasutuste arvu optimeerimine 58-lt 30-le (joonis 1). Eestis tegutseb igas maakonnas vähemalt 1 kutseõppeasutus, et kutseharidus oleks kättesaadav kõigile soovijaile. Üks muudatus kutseõppeasutuste võrgus on toimumas, 1. septembriks 2012 liidetakse Vana-Antsla Kutsekeskkool Võrumaa Kutsehariduskeskusega. Seega on Eestis alates 2012-2013 õppeaastast 29 riigikutseõppeasutust.

Joonis 1. Kutseõpet pakkuvad õppeasutused 2001/02-2011/12. õppeaastal

Allikas: EHIS.

Oluliselt on tõusnud õppurite arv kutseõppeasutuse kohta. 2001/02. õppeaastal oli ühe kutseõppeasutuse kohta keskmiselt 355 õppurit, siis 2008/09 õppeaastal juba 577 õppurit ning 2011/12. 613 õppurit.

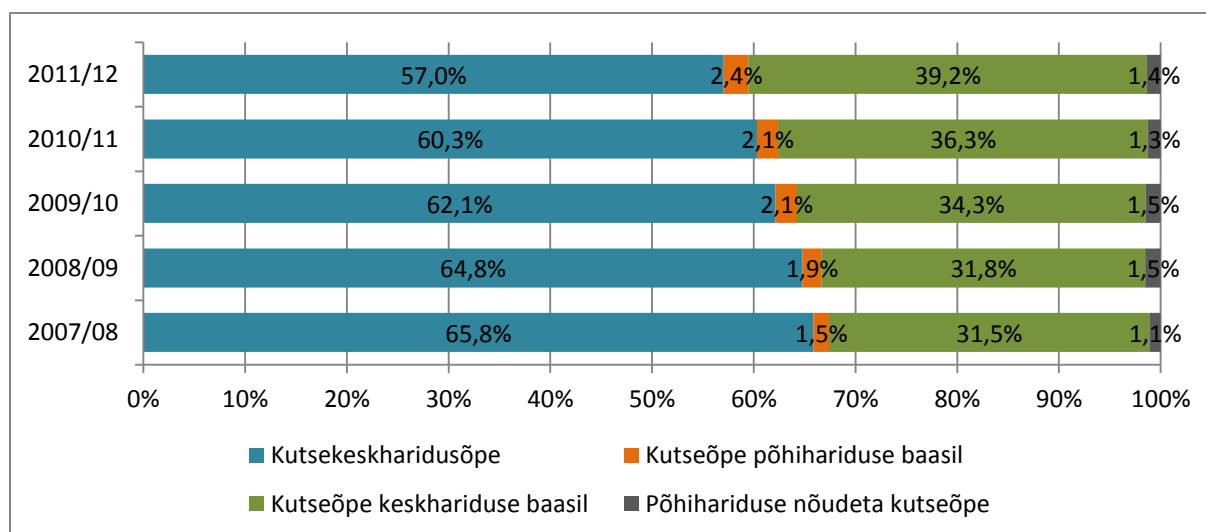
2. Õpilaste arv

2.1 Õpilaste arv kutsehariduses õppeliikide lõikes

Viimastel aastatel on õpilaste arv kutsehariduses püsinud stabiilsena, majanduskriisi mõjul see küll kasvas, kuid praegune õpilaste arv on võrreldav kriisieelse tasemega. 2011. aasta 10. novembri seisuga õppis kutsehariduses 27 046 õpilast. Õppeliikide lõikes (joonis 2) õppis enamus neist kutsekeskharidusõppes (57%). Kutseõppes keskhariduse baasil omandas kutseharidust 39% kõigist õpilastest. Väiksematele sihtrühmadele orienteeritud kutseõppes põhihariduse baasil ja põhihariduse

nõudeta kutseõppes õppis 2011/12. õppeaastal vastavalt 2,4% ja 1,4% kõigist kutsehariduse õpilastest.

Joonis 2. Kutseõppurite jaotus õppeliigiti 2007/08-2011/12. õppeaastal (%)

Allikas: EHIS 10.11.2007 – 10.11.2011.

Kui 2007/08. õppeaastal oli õpilasi kutsekeskharidusõppes ca 2/3 kõigist õpilastest, siis 2011/12. õppeaastal on neid 57% ehk 2 602 õpilase võrra vähem. Õpilaste arvu vähenemine tuleneb peamiselt demograafilisest olukorrast, võrreldes 2007. aastaga oli 15-19-aastasi noori 2011. aastal ca 28 000 vähem. Lisaks põhikoolilõpetajate arvu vähenemisele on õpilaste haridusvalikud tugevalt kaldu üldkeskhariduse poole – kui kuni 2009. aastani jätkas pärast põhihariduse omandamist kutsehariduses ca 30% lõpetajatest, siis 2011. a vaid 27,5%.

Tabel 1. Rahvastik 1.jaanuar 2007-2012.

	10-14	15-19	20-24	25-29
2007	69 686	102 512	104 808	96 016
2008	65 037	97 293	106 178	97 390
2009	62 512	89 623	106 649	99 832
2010	61 266	81 447	106 663	102 028
2011	61 361	74 379	105 663	103 380
2012	61 188	69 584	102 149	104 125

Allikas: Statistikaamet.

Kuigi viimasel viiel aastal on üldkeskhariduse omandanutest samal aastal kutsehariduses jätkajaid vaid 10-12%, on õpilaste arv keskhariduse järgses õppes võrreldes 2007/08. õppeaastaga kasvanud 22,9% (tabel 2). Viimastel aastatel on oluliselt kasvanud vanemaealiste õppijate osakaal, sest on väga palju noori vanuses 20-29, kes mõned aastad peale keskhariduse omandamist soovivad omandada kutse- või eriala ning seeläbi tõsta oma konkurentsivõimet tööturul.

Tabel 2. Õpilaste arv õppeliikide lõikes 2007/08. – 2011/12. õppeaastal.

Õppeliik	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12
Kutsekeskharidusõpe	18 030	17 648	17 627	16 897	15 428
Kutseõpe keskhariduse baasil	8 620	8 672	9 718	10 180	10 597
Kutseõpe põhihariduse baasil	424	505	598	581	655
Põhihariduse nõudeta kutseõpe	307	414	420	354	366
Kokku	27 381	27 239	28 363	28 012	27 046

Allikas: EHIS 10.11.2007 – 10.11.2011.

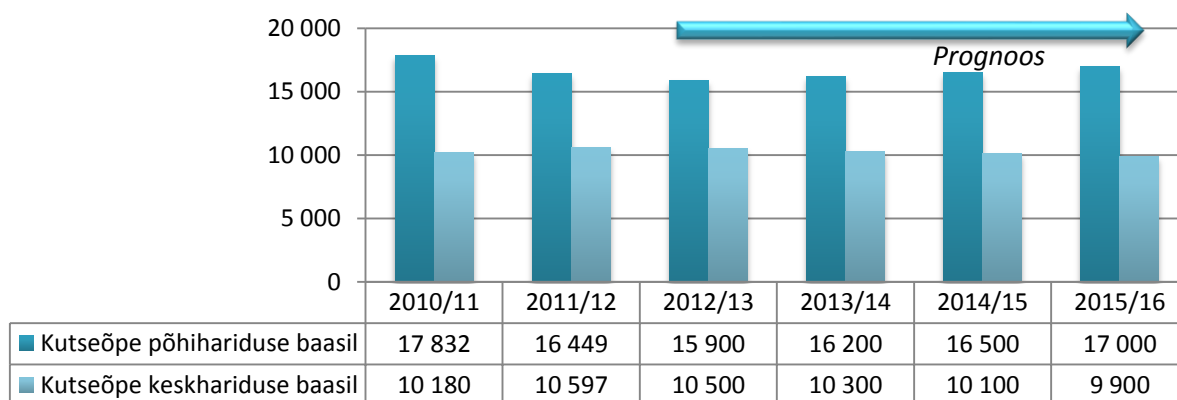
Üldhariduskoolide põhikooli kolmanda astme ning gümnaasiumiõpilastel on 15-40 õppenädala jooksul võimalik valikainete raames omandada esmaseid kutsealaseid teadmisi. Õppeliigis „kutseõpe põhikoolis ja gümnaasiumis“ õppis 2011. aasta 10. novembri seisuga 670 õpilast. Suur osa selle õppeliigi õpilastest omandab kutsealaseid teadmisi muusikaerialadel, teisteks populaarseteks valikuteks on näiteks hotellindus, turismikorraldus ja metallitööd.

2.2 Õpilaste arvu prognoos

Üsna keeruline on prognoosida eelolevate aastate õpilaste arvu kutsehariduses. Otse põhikooli lõpetamise järel kutseharidusse siirdujate osakaal on viimastel aastatel olnud alla 30%, samas on suurenenud varem põhikooli lõpetanud noorte huvi kutsekeskhariduse omandamise vastu.

Otse gümnaasiumist asub kutseõppes õppima vaid ligikaudu 11% eelmisel õppeaastal lõpetanutest. Samas on selles õppeliigis viimastel aastatel oluliselt kasvanud vanemaealiste õppijate osakaal, kes tulevad kutseõppesse mõned aastad pärast keskhariduse omandamist. Tuginedes Eesti Statistikaameti sünnistatistikale ja senistele trendidele kutsehariduses võib prognoosida järgmiseks õppeaastaks pigem õpilaste arvu kahanemist ja edasipidi väikest kasvu (joonis 3).

Joonis 3. Õpilaste arvu prognoos kutsehariduses 2015/16. õppeaastani

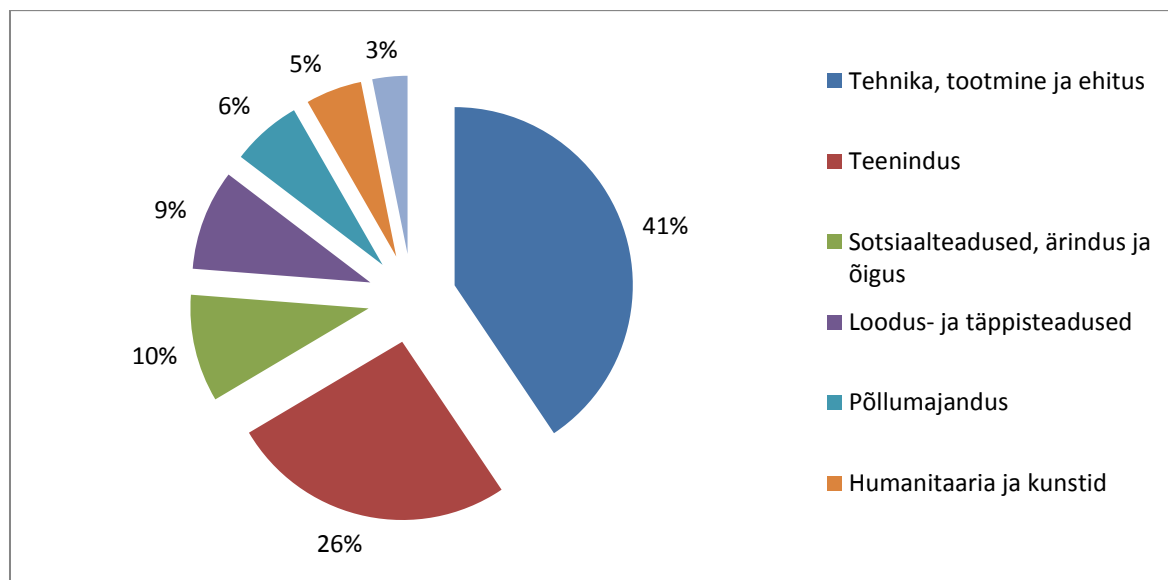
Allikas: EHIS; HTM analüüsiosakond, 2012.

2.3 Õpilaste arv õppevaldkondade lõikes

Erialade liigitamiseks kasutatakse ISCED97 klassifikaatorit, mille järgi õppekavad jagunevad õppevaldkondadesse, õppesuundadesse ja õppekavarühmadesse. Kõige laiemas jaotuses – õppevaldkondade – lõikes on joonisel 4 esitatud kutsehariduse õpilased 2011/12. õppeaastal.

Suurima õpilaste arvuga õppevaldkond kutsehariduses on jätkuvalt tehnika, tootmine ja ehitus, kus käesoleval, 2011/12. õppeaastal õpib 10 976 õpilast ehk 41% kõigist kutseõppuritest. Õpilaste arv selles valdkonnas on aga pidevalt kahanenud – võrreldes 2007/08. õppeaastaga 15% (tabel 3).

Joonis 4. Õpilaste arv õppevaldkondade lõikes 2011/12. õppeaastal.

Allikas: EHIS 10.11.2011.

Õpilaste arvult järgnev valdkond on teenindus, kus erinevalt tehnika, tootmise ja ehituse õppevaldkonnast on õpilaste arv viimastel aastatel püsinud stabiilsena.

Tabel 3. Muutus õpilaste arvus õppevaldkonniti 2006/07. – 2010/11. õppeaastal.

Õppevaldkond	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12	5 aasta muutus
Tehnika, tootmine ja ehitus	12 970	12 491	12 334	11 819	10 976	-15%
Teenindus	6 183	6 337	7 088	7 162	7 003	13%
Sotsiaalteadused, ärimus ja õigus	3 339	3 372	3 288	2 960	2 638	-21%
Loodus- ja täppisteadused	1 221	1 459	1 894	2 215	2 468	102%
Põllumajandus	1 952	1 898	1 867	1 764	1 721	-12%
Humanitaaria ja kunstid	1 016	1 080	1 225	1 295	1 380	36%
Tervis ja heaolu	700	602	667	797	860	23%
Kokku	27 381	27 239	28 363	28 012	27 046	-1%

Allikas: EHIS 10.11.2007 – 10.11.2011.

Suuruselt kolmandas õppevaldkonnas – sotsiaalteadused, ärimus ja õigus – on õpilaste arv võrreldes 2007/08. õppeaastaga oluliselt kahanenud (-21%). Suurima hüppe õpilaste arvus on teinud loodus- ja täppisteaduste õppevaldkond, kus õpilaste arv viimase 5 aasta jooksul on kahekordistunud. IT-erialad on küll noorte seas populaarsed, kuid kiire kasvu põhjuseks on eelkõige muutused õppekavade liigitamises. Mitmed varem tehnika, tootmise ja ehituse õppevaldkonda kuulunud IT-ga otseselt või kaudselt seotud erialad on nüüd kõik koondatud loodus- ja täppisteaduste alla. Seoses uute tarbekunsti ja käsitöö erialade avamisega on õpilaste arv oluliselt kasvanud ka humanitaaria ja kunstide õppevaldkonnas (+36%). Viimaste aastate väiksele langusele vaatamata on põllumajanduse

valdkonnas õpilaste arv püsinud küllaltki stabiilsena, tervise ja heaolu õppevaldkonnas on õpilaste arv mõõdukalt kasvanud.

2.4. Õpilaste jaotus soo, vanuse ja õppekeele järgi

Soolist jaotust vaadates on kutsehariduses traditsiooniliselt olnud pisut enam meessoost õppijaid, 2011/12. õppeaastal moodustavad nad 56% kõigist õpilastest. Küll aga erinevad soolised proportsioonid oluliselt õppeliikide lõikes (tabel 4). Kutsekeskharidusõppes on meeste osakaal olnud püsivalt 2/3, sarnase osakaaluga, aga naissoost õppijate kasuks oli varem ka kutseõpe keskhariduse baasil. Viimasel kolmel aastal on keskhariduse järgses kutseõppes järjest enam meessoost õppureid.

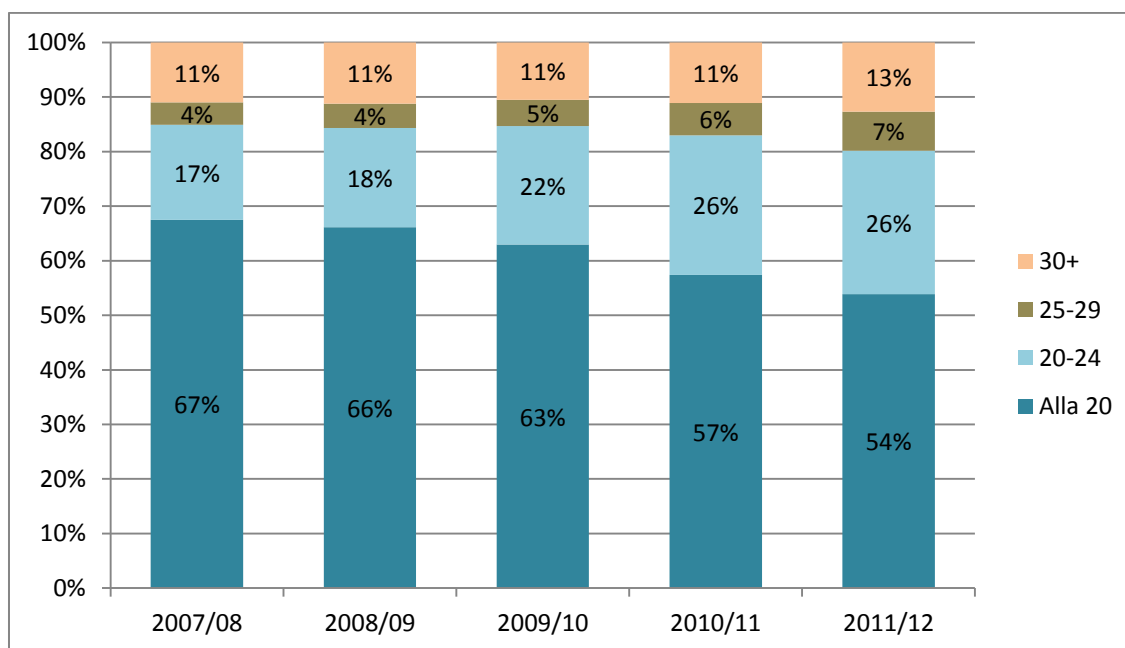
Tabel 4. Õpilaste jaotus soo ja õppeliigi järgi 2007/08-2011/12. õppeaastal.

Õppealiik/sugu	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12
Kutsekeskharidusõpe					
mees	66%	65%	66%	66%	66%
naine	34%	35%	34%	34%	34%
Kutseõpe keskhariduse baasil					
mees	33%	34%	39%	40%	39%
naine	67%	66%	61%	60%	61%
Kokku					
mees	55%	56%	57%	57%	56%
naine	45%	44%	43%	43%	44%

Allikas: EHIS 10.11.2007 – 10.11.2011.

Aasta-aastalt on õppima asunud järjest enam üle 20aastasi inimesi (joonis 5), alates 2007/08. õppeaastast on igal aastal vähenenud alla 20aastaste osakaal, vähenemine 2011/12. õppeaastaks on kokku 13%. Nooremate õpilaste osakaalu vähenemine ja vanemate õpilaste osakaalu kasv vastab igati demograafilistele ja majanduskeskkonnas toimunud muutustele.

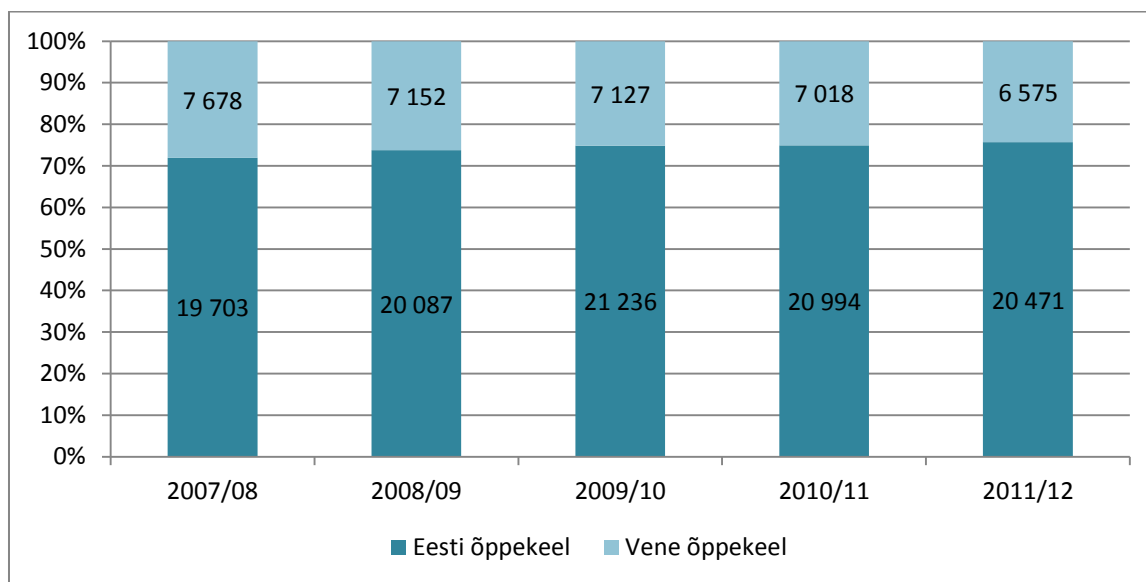
Joonis 5. Õpilaste vanuse muutumine kutseõppes 2007/08. – 2011/12. õppeaastal.

Allikas: EHIS 10.11.2007 – 10.11.2011.

Eesti kutseõppeasutustes on võimalik haridust omandada nii eesti kui vene keeles (joonis 6). Vene õppekeelega õpilaste arv on pidevalt langenud, võrreldes 2007/08. õppeaastaga on neid 16,8% vähem.

Joonis 6. Õpilaste jagunemine õppekeele järgi 2007/08.-2011/12. õppeaastal.

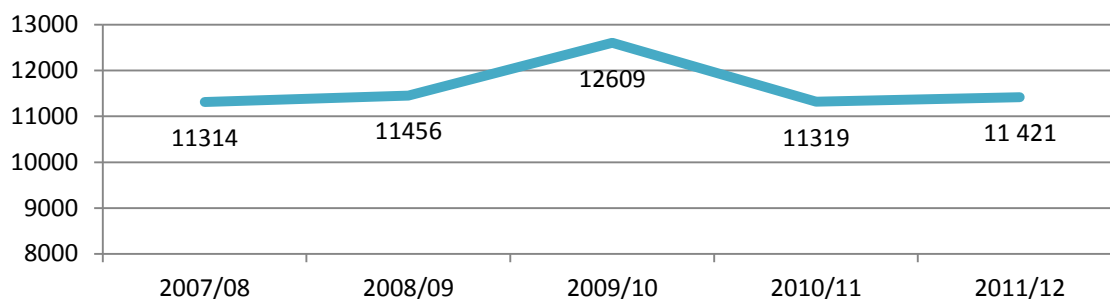

Allikas: EHIS 10.11.2007 – 10.11.2011.

3. Vastuvõtt kutseharidusse

Vastuvõtt kutseharidusse on püsinud stabiilsel tasemel (joonis 7), 2009. aasta kõrge vastuvõtt oli tingitud majandussurustisest, õppima asus palju neid, kes kõrge tööhõive tingimustes ei oleks õpinguid alustanud.

Joonis 7. Vastuvõtt kutseharidusse 2007/08.-2011/12. õppeaastal

Allikas: EHIS 10.11.2007 – 10.11.2011.

Esmakordselt (2011/12. õppeaastal) ületas keskhariduse järgse kutseõppe vastuvõtt kutsekeskhariduse vastuvõttu. Vaadates vastuvõttu õppeliikide lõikes (tabel 5) selgub, et viimase viie aastaga on keskhariduse järgsesse kutseõppesse vastuvõetute arv kasvanud 1 076 isiku võrra (24%), samas on kahanenud vastuvõtt kutsekeskharidusõppesse, kus õppima asunute arv on langenud viie aastaga 1 196 isiku võrra (18%).

Tabel 5. Vastuvõtt kutseharidusse 2007/08-2011/12. õppeaastal õppeliigi lõikes.

Õppeliik	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12	5 aasta muutus
Kutseõpe keskhariduse baasil	4 492	4 589	5 603	5 331	5 568	24%
Kutsekeskharidusõpe	6 469	6 357	6 389	5 497	5 273	-18%
Kutseõpe põhihariduse baasil	98	158	326	246	351	258%
Põhihariduse nõudeta kutseõpe	255	352	291	245	279	9%
Kokku	11 314	11 456	12 609	11 319	11 471	1%

Allikas: EHIS 10.11.2007 – 10.11.2011.

Nii 2010. kui 2011. aastal jõudis kutseharidusse suur hulk neid inimesi, kes on haridusteel mõned aastad vahele jätnud või mõnes teises õppeasutuses õpingud katkestanud. Sama aasta lõpetajad moodustasid 2011. a sügisel vaid 68% põhihariduse järgsesse kutseõppesse astunutest ja üldkeskhariduse omandanud vaid 20% keskhariduse järgsesse kutseõppesse vastuvõetutest (2010. a vastavalt 65% ja 21%).

4. Õpingute katkestamine

Kutseõppe katkestajate osakaal leitakse isikupõhiselt: st. kontrollitakse, kui paljud 10. novembril õpilaste nimekirja kuulunud isikutest on õppeaasta jooksul õpingud katkestanud. Katkestajate hulka ei loeta neid sisseastujaid, kes realselt õppetööle ei ilmunud¹, samuti selliseid õpilasi, kes õppeasutuse siseselt samas õppekavarühmas eriala vahetasid².

Alates 2008/09. õppeaastast on keskmine väljalangevus kutseõppest kasvanud, olles 2010/11. õppeaastal tasemel 19,5%³. Õppeliigiti võib siiski märgata erinevaid trende (tabel 6). Kõige kõrgem on väljalangevuse määr põhihariduse nõudeta kutseõppes – 2010/11. õa 42,7%. Sellele 42,7%-le vastab aga oluliselt väiksem katkestajate arv (216) kui protsentuaalselt kõige madalamat väljalangevust näitavale kutsekeskharidusõppe väljalangemismäärale. Kutsekeskharidust omandavatest õpilastest katkestas 2010/11. õppeaastal õpingud 17,9%, kuid kuna antud õppeliik on kutseõppe puhul populaarseim (2010/11. õa omandas kutsekeskharidust 16 897 õpilast), tähendab see, et absoluutnäitajates on katkestajate arv selle õppeliigi puhul suurim – 2010/11. õa 3 224 katkestajat.

Olulisemad õppetöö katkestamise põhjused:

- 1) **Valed erialavalikud.** Õpilased ei ole piisavalt hästi kursis edasiõppimise võimalustega, samuti puuduvad neil piisavad teadmised töömaailmast. Nii eelnevast kui oma võimete valesti hindamisest tulenevalt tehakse kutseõppesse õppima asudes valesid erialavalikuid.
- 2) **Nõudmiste ja võimete mittevastavus.** Eriala ja üldhariduse omandamine samaaegselt nõuab põhikoolilõpetajatelt toepeltingutust, kuid paljudele kutseõppesse õppima asunutele käib see üle jõu.
- 3) **Majanduslikud põhjused.** Kutsekoolis õppimine toob endaga kaasa suuremad kulutused õpilase perekonnale.

Tabel 6. Õpingute katkestamine kutsehariduses 2007/08 – 2010/11. õppeaastal.

Õppeliik	2007/08		2008/09		2009/10		2010/11	
	Katkestajate arv	Katkestajate osakaal	Katkestajate arv	Katkestajate osakaal	Katkestajate arv	Katkestajate osakaal	Katkestajate arv	Katkestajate osakaal
Kutsekeskharidusõpe	3 358	16,6%	2 920	14,7%	3 090	15,5%	3 224	17,9%
Kutseõpe keskhariduse baasil	2 280	22,4%	2 225	22,6%	2 325	21,1%	2 446	21,2%
Kutseõpe põhihariduse baasil	202	26,9%	166	23,6%	286	33,9%	250	27,2%
Põhihariduse nõudeta kutseõpe	302	60,9%	254	47,8%	182	31,9%	216	42,7%
Kokku	6 142	19,1%	5 565	17,9%	5 883	18,1%	6 136	19,5%

Allikas: EHIS 10.11.2007 – 10.11.2011.

¹ Kuulusid õppurite nimekirja alla 31 päeva.

² Jätkasid või ennistati samas õppeasutuses 31 päeva jooksul peale katkestamist.

³ Kutsehariduses loetakse katkestajaks isikut, kes enne katkestamist kuulus õppeasutuse õppurite nimekirja vähemalt 31 päeva. Katkestajate hulka ei loeta isikuid, kes 31 päeva jooksul pärast õpingute katkestamist ennistati või jätkasid õpinguid sama õppeasutuse samas õppekavarühmas.

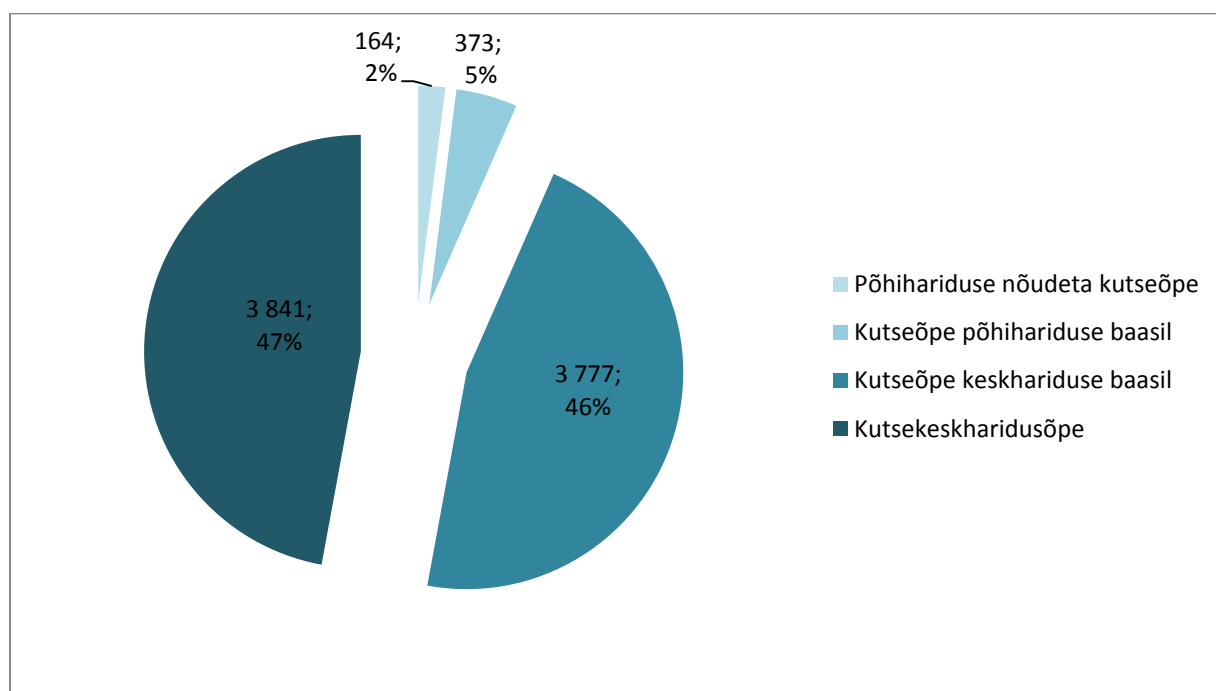
2010/11. õppeaasta katkestajatest jätkas kutsehariduses järgmise õppeaasta 10. novembri seisuga rohkem kui 21%.

5. Õpingute lõpetamine

2010/11. õppeaastal lõpetas kutsehariduses oma õpingud edukalt 8 155 isikut (joonis 8).

Kutsekeskharidusõppe lõpetas 3 841 isikut ja kutseõppe keskhariduse baasil 3 777 õpilast. Väikese õppijate arvuga õppeliikides, kutseõppe põhihariduse baasil ja põhihariduse nõudeta kutseõpe, lõpetas vastavalt 373 ja 164 isikut.

Joonis 8. Kutsehariduse lõpetajad 2009/10. õppeaastal õppeliikide lõikes.

Allikas: EHIS 10.11.2011.

Tabel 7. Kutsehariduse lõpetajad õppeliikide lõikes 2007/08. – 2010/11.õppeaastal.

	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11
Põhihariduse nõudeta kutseõpe	102	134	242	164
Kutseõppe põhihariduse baasil	299	266	299	373
Kutseõppe keskhariduse baasil	3 057	3 169	3 531	3 777
Kutsekeskharidusõppe	3 811	3 952	3 559	3 841
Kokku	7 269	7 521	7 631	8 155

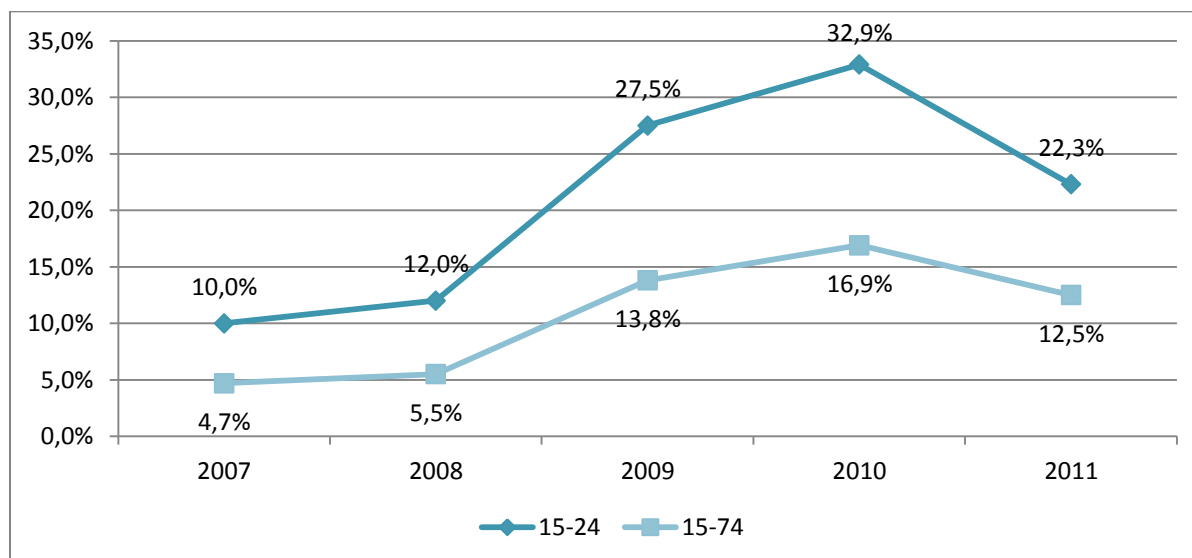
Allikas: EHIS 10.11.2007 – 10.11.2011.

6. Kutseõppe lõpetajate rakendumine tööturul

Eestis oli 2008. aastal tööga hõivatuid 656,5 tuhat isikut, 2010. ja 2011. aastal oli hõivatuid vastavalt 570,9 tuhat ja 609,1 tuhat. Noorte tööpuudus on viimastel aastatel olnud väga suureks probleemiks ka Eestis. Noorte suurt tööpuuduse kasvu põhjustas peamiselt majanduskriis, samuti demograafilised

mõjud, st. nn laulva revolutsiooni põlvkonna sisenemine tööturule ning peamiselt äsja kooli lõpetanud kutse- ja erialase hariduseta ja töökogemuseta noored. Võrreldes 2010. aastaga on 15-24aastaste noorte olukord tööturul mõnevõrra paranenud, töötus on vähenenud aastaga 10%, kuid töötuse määr 22,9% on jätkuvalt väga kõrge (joonis 9).

Joonis 9. Töötud vanuse 15-24 ja 15-74 (%)

Allikas: Statistikaamet.

Samas peab arvestama asjaoluga, et 15-19aastaste vanusegrupis on töäjõus osalemise määr vaid 11,3%, kõige raskem on seega just 20-24aastaste olukord: neist oli töötuid 2010. aastal 18,9 tuhat ja 2011. aastal 12,3 tuhat noort (tabel 9). Noorte parema hõivatuse saavutamisel on väga tähtis roll kutseharidusel, sest kutse- ja erialane haridus annab suure eelise tööjõuturul. Õppetöö käigus omandatud praktilised oskused ja vahetu kogemus töökohal teevad sisenemise tööellu lihtsamaks.

Tabel 8. Tööga hõivatud ja töötud vanuserühmades 15-19 ja 20-24.

Vanus		2006	2007	2008	2009	2010	2011
15-19	Töäjõud, tuhat	12,4	14,4	12,7	10,6	7,4	8,4
	..hõivatud, tuhat	8,9	11,5	9,4	5	2,9	4,6
	..töötud, tuhat	3,5	2,9	3,3	5,6	4,4	3,8
	Mitteaktiivsed, tuhat	93,7	88,1	84,6	79	74,1	65,9
	Töäjõud ja mitteaktiivsed kokku, tuhat	106,1	102,5	97,3	89,6	81,4	74,4
	Töötuse määr, %	28,1	20,3	26	52,9	60,2	45,1
20-24	Töäjõud, tuhat	62,3	64,4	70,4	66,7	63,6	63,4
	..hõivatud, tuhat	56,8	59,4	63,7	51	44,6	51,2
	..töötud, tuhat	5,5	5	6,7	15,7	18,9	12,3
	Mitteaktiivsed, tuhat	41,8	40,4	35,8	40	43,1	42,2
	Töäjõud ja mitteaktiivsed kokku, tuhat	104,1	104,8	106,2	106,6	106,7	105,7
	Töötuse määr, %	8,8	7,7	9,5	23,5	29,8	19,3

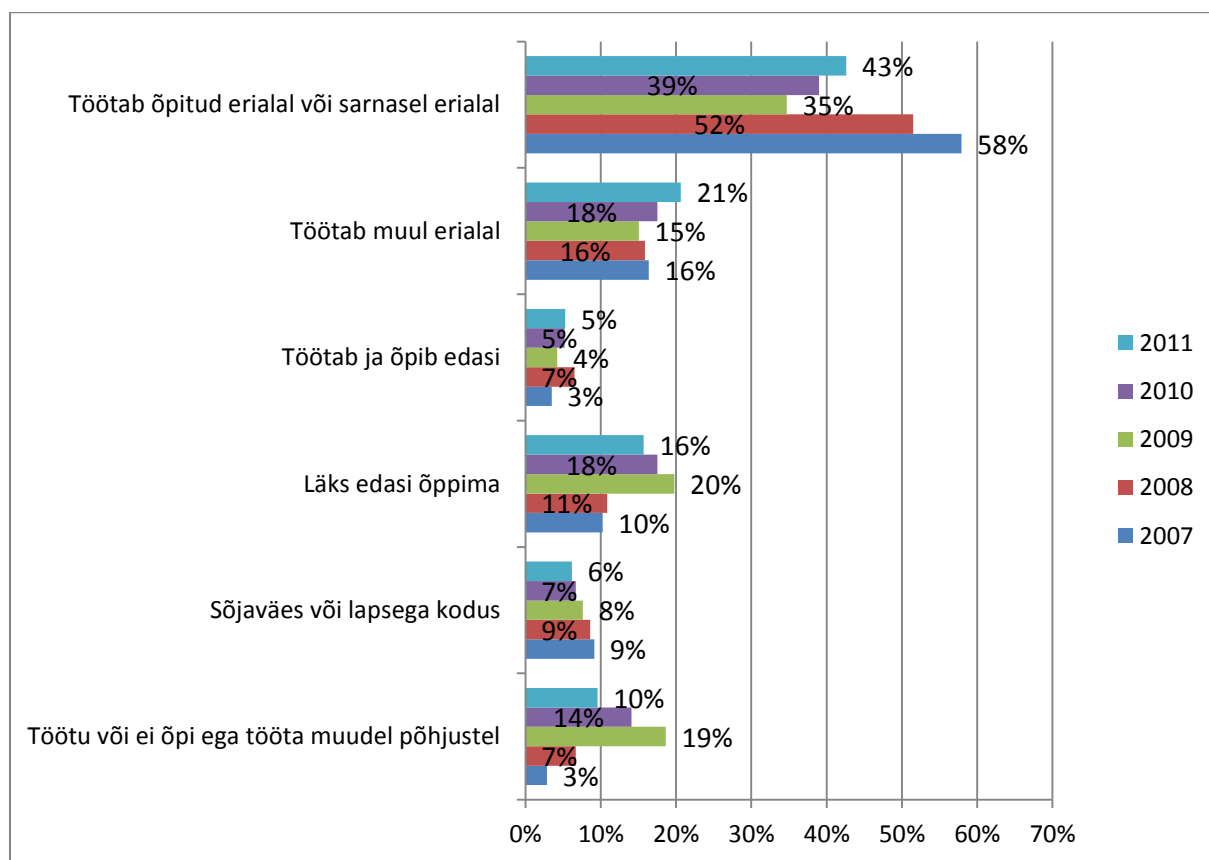
Allikas: Statistikaamet.

Haridus- ja Teadusministeerium kogub kutseõppeasutustelt ja kutsehariduse omandamist võimaldavatel rakenduskõrgkoolidelt infot lõpetajate rakendumise kohta 6 kuud peale kooli lõpetamist. Andmeid ei koguta erakutseõppeasutustelt, samuti Sisekaitseakadeemia ja Kaitseväe Ühendatud Õppeasutuse lõpetanute kohta, lisaks jäävad analüüsist välja õpilased, kellega koolil ei õnnestunud kontakti saada. Uuringu tulemusel saab väga hea ülevaate 86% lõpetanute edasise tegevuse kohta.

Majanduskriis muutis ka kutseõppe lõpetajate töökoha leidmise väga keeruliseks, 2009. aasta lõpetajatest asus 6 kuu jooksul tööle vaid 54%, siis 2010. lõpetajatest juba 62%. Üldisele hõive kasvule sarnaselt on paranenud ka kutsehariduse lõpetajate olukord tööturul, 2011. aasta lõpetajatest asus tööle 69%. Samuti on 2011. a lõpetajate seas rohkem erialasele tööle asujaid (43%), 2010. a oli neid 39%. Vähenenud on töötute osakaal – 2009. a lõpetajatest oli kuue kuu möödudes töötuid 19%, 2010. a töötute osakaal lõpetajatest oli 14%, 2011. a vastav näitaja oli 10%. Kutseõppeasutuste lõpetajate töötuse määr on olnud üle kahe korra madalam võrreldes noorte tööpuudusega ning võrreldav keskmise töötuse määraga Eestis.

Kutsehariduse õppekavade lõpetajatest ca 75% kuulub vanuserühma 15-24, oluline on just 20-24aastaste vanuserühm, mis moodustab üle poole kõigist kutsehariduse lõpetajatest. Üldine töötuse määr 20-24aastaste vanuserühmas oli 2011. aastal 19,3%.

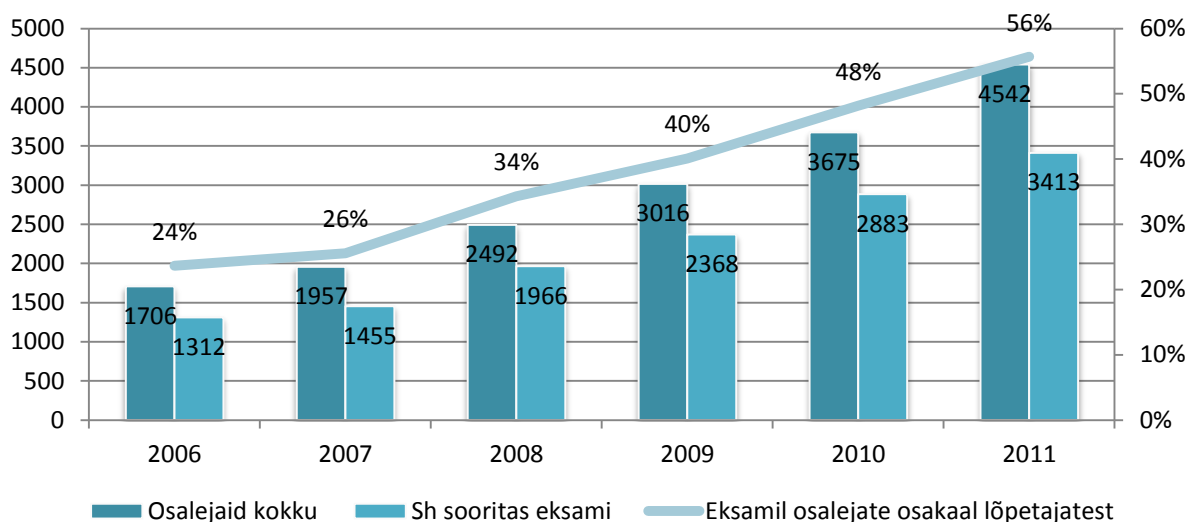
Joonis 10. Kutsehariduse lõpetajate rakendumine 6 kuud peale kooli lõpetamist, 2007-2011, (%).

7. Kutseksamid

Alates 2004. aastast on juurutatud võimalust asendada kutseõppeasutuse lõpueksam kutseksamiga. Kutseksami sooritamise lõpueksamina või ühe aasta jooksul peale kutseõppeasutuse lõpetamist on eksami sooritaja jaoks tasuta, kulud kaetakse HTMi eelarvest.

Joonis 11. Kutseksamite sooritamine kutseõppeasutustes 2006-2011.

Allikas: EHIS 10.11.2006 – 10.11.2010.

Aastate lõikes on kutseksami sooritajate arv järjepidevalt kasvanud (joonis 11), kuid kasv on jäänud oodatust väiksemaks. Paljudel erialadel ei ole kutseksami tegemine võimalik kuna puudub asjaomane kutse andja. 2010/11. õppeaastal lõpetas kutseõppes 8 155 isikut, kutseksamite tegijaid oli 2011. aasta jooksul aga 4 542 ehk 56% kõigist lõpetajatest. Eksami sooritas positiivselt 3 413 isikut ehk 75% eksaminandidest. Võrdluseks 2006. aastal tegi kutseksami 24% lõpetajatest.

8. Õpetajad

8.1 Kutseõppeasutuste õpetajate üldstatistilised näitajad

Kutseõppeasutustes töötab EHISe pedagoogide registri andmetel⁴ 2 199 õpetajat⁵, kellest ametikohtade nimetuste alusel on 1 389 kutseõpetajat, 836 üldharidusainete õpetajat, 10 eripedagoogid ning 1 ringijuht. Võrreldes eelmise, 2010/11. õppeaastaga on kutseõppeasutuste õpetajate üldarv veidi vähenenud (2010/11. õa töötas kutseõppeasutustes kokku 2 224 õpetajat). EHISe alamregistri andmete alusel saab välja tuua, et õpetajate arvu vähenemine ei ole seotud kooli sulgemisega (ühe kutseõppeasutuse sulgemisega kaotas töö 3 õpetajat), vaid eelkõige tööjõu liikumisega (töölt lahkumisega) ning mõningal määral ka lapsehoolduspuhkusele minekuga. Andmed näitavad, et 2010/11. õa-l kutseõppeasutustes töötanud õpetajatest ei tööta 2011/12. õa-l enam õpetajatena 313 isikut, neist ei tööta enam kutseõppeasutustes 282 isikut, lapsehoolduspuhkusele oli läinud 17 õpetajat ning 14 inimest jätkavad töötamist õpetamisega mitte seotud ametikohtadel (direktori, osakonnajuhataja, rühmajuhendaja, huvijuhi ametikohtadel). 2011/12 õa. asus aga

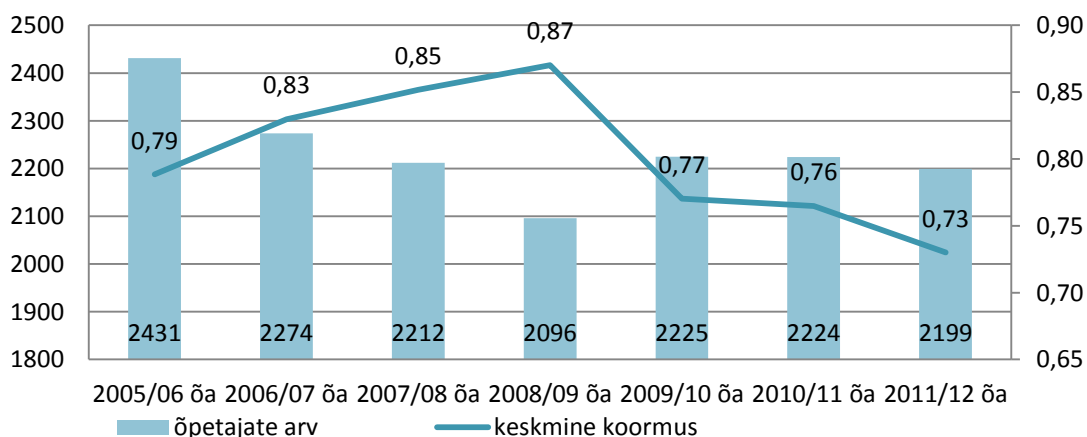
⁴ EHISe pedagoogide registri 10.01.2012 väljavõtte, mis kajastab 10.11.2011 seis

⁵ St otseselt õpetamisega tegelevad isikud

kutseõppeasutustes tööle 288 uut õpetajat, 22 neist on läinud lapsehoolduspuhkusele ning 8 inimest töötasid õpetamisega mitte seotud ametikohtadel ning 258 isikut eelmisel õppeaastal kutseõppeasutustes veel ei töötanud.

Et EHIS'e pedagoogide registrisse on kogutud kutseõppeasutuste pedagoogide kohta andmeid juba alates 2005. aastast, tuuakse järgnevalt välja kutseõppeasutuste õpetajate üldarvu ning keskmise koormuse muutused viimase seitsme õppeaasta jooksul. Joonisel 12 kajastub huvitav tendents – 2005/06.-2008/09. õa vähenes kutseõppeasutuste õpetajate üldarv 335 õpetaja võrra, samas õpetajate keskmine koormus suurenes välja toodud õppeaastatel keskmiselt 0,79 ametikohalt 0,87 ametikohani. 2009/10. ja 2010/11. õa-l oli õpetajate üldarv nagu ka keskmine koormus jäänud praktiliselt samale tasemele, käeoleval 2011/12. õa-l on aga nii õpetajate üldarv kui ka keskmine koormus pisut jällegi vähenenud. Kutseõppeasutuste õpetajad töötavad 2011/12. õa-l keskmiselt koormusega 0,73 ametikohta, mis on keskmiselt 0,03 ametikohta väiksem koormus kui eelneval 2010/11. õa-l. Võrdluseks võib välja tuua, et kutseõpetajate keskmine koormus on käesoleval õppeaastal 0,75 ametikohta, mis on pisut kõrgem kutseõppeasutuste õpetajate keskmise koormuse näitajast. Üldharidusainete õpetajad töötavad aga käesoleval õppeaastal keskmiselt 0,66 ametikohal. Nii kutseõpetajate kui üldharidusainete õpetajate keskmine koormus on võrreldes eelmise 2010/11. õa-ga langenud (vastavad näitajad 2010/11. õa-l olid 0,78 ja 0,68).

Joonis 12. Kutseõppeasutuste õpetajate üldarv ja keskmine koormus õppeaastati.

Allikas: EHIS.

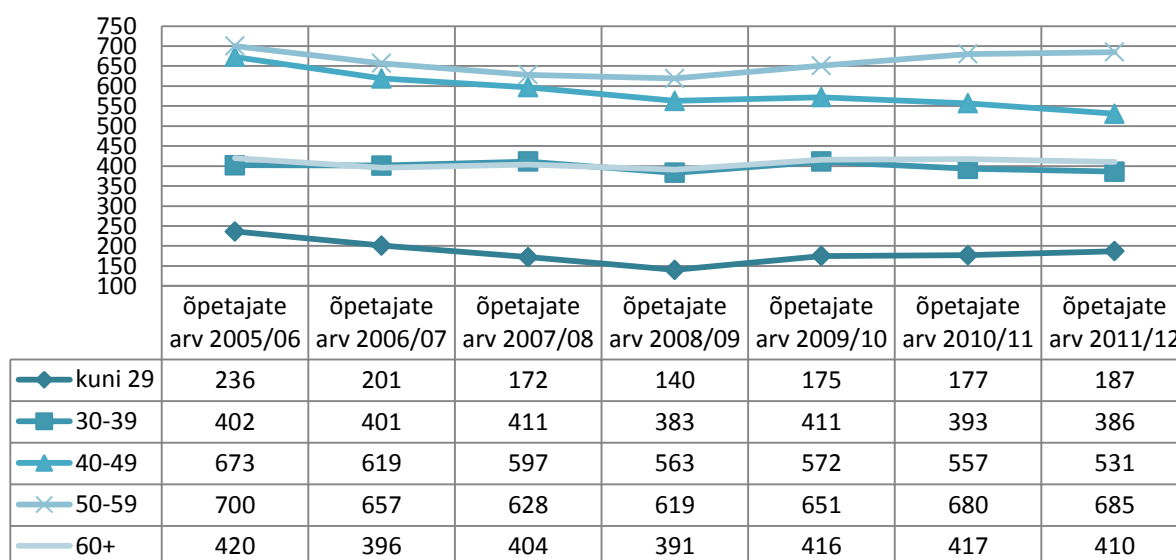
8.2. Kutseõppeasutuste õpetajate sooline ning vanuseline jaotus

Uurides kutseõppeasutuste õpetajate soolist jaotust, tuleb välja, et kutseõppeasutuste õpetajaskond on märksa maskuliinsem kui üldhariduskoolide õpetajaskond. Tõenäoliselt suurem meeste osakaal kogu õpetajaskonnas on tingitud tehniliste erialade õpetamisest. Kui kahel viimasel õppeaastal oli kutseõppeasutuste õpetajate soolises jaotuses täheldatav minimaalne meesõpetajate osakaalu kasv, siis käesoleval õppeaastal on meesõpetajate osakaal kutseõppeasutuste õpetajate hulgas jäänud samale tasemele – 36% (võrdluseks üldhariduskoolides on kõigist õpetajatest mehi vaid 14%). Absoluutarvudes on meesõpetajate koguarv võrreldes 2010/11. õa-ga aga pisut vähenenud. Kokku töötab kutseõppeasutustes 2011/12. õa-l 795 meesõpetajat (2010/11. õa oli vastav näitaja aga 802). Sama tendents on täheldatav ka kutseõpetajate ja üldharidusainete õpetajate hulgas. Kutseõpetajate hulgas on nii meesõpetajate kui naisõpetajate osakaal võrreldes eelmise 2010/11. õppeaastaga

jäänud samale tasemele, mehi on kõigist kutseõpetajatest 45% ning naiste osakaal on püsinud 55% juures. Üldharidusainete õpetajate hulgas on meeste osakaal langenud 2009/10. õa tasemele – 21%-le, mis tähendab, et meesõpetajate osakaal on langenud 5% võrreldes eelneva õppeaastaga.

Edasi käsitletakse käesolevas statistilises ülevaates kutseõppeasutuste õpetajate keskmise vanuse näitajat ning õpetajate vanuselist jaotust. Nagu üldhariduskoolides on ka kutseõppeasutustes üheks probleemiks õpetajaskonna vananemine. Perioodil 2005/06 kuni 2010/11 näitas kutseõppeasutuste õpetajate keskmine vanus pidevat tõusutendentsi ehk õpetajaskonna vananemise tendentsi. Eelpoolt nimetatud kuue õppeaasta jooksul tõusis keskmise vanuse näitaja 47,6 eluaastalt 48,4 eluaastani. Käesoleva, 2011/12. õa andmete alusel on aga täheldatav mõningane kutseõppeasutuste õpetajate keskmise vanuse langus. Õpetajate keskmine vanus on 2011/12. õa-l praktiliselt võrdne 2009/10. õa näitajaga, milleks on 48,1 eluaastat – st et õpetajate keskmise vanuse näitaja on vähenenud võrreldes eelmise õa-ga 0,3 eluaasta võrra.

Joonis 13. Kutseõppeasutuste õpetajate vanuseline jaotus 2005/06.-2011/12. õa.

Allikas: EHIS pedagoogide registri 10. novembri seisude alusel.

EHIS`e 2005/06. - 2011/12. õa andmed kutseõppeasutuste õpetajate kohta (joonisel 13) näitavad, et suurimad vanusrühmad on kutseõppeasutuste õpetajate seas olnud seitsmel viimasel õppaastal 40-49- ning 50-59-aastaste vanusgrupid. Nimetatud vanusegrupid hõlmavad välja toodud perioodil vastavalt keskmiselt 26% ning 30% kõigist kutseõppeasutuste õpetajatest ehk nimetatud vanusgruppidesse on kuulunud kõigil vaadeldavatel õppeaastatel enam kui pool kõigist kutseõppeasutuste õpetajatest. Võttes vaatluse alla kaks viimast õppeaastat, on näha, et kuigi 2011/12. õa (õpetajaid kokku 2 199) on kutseõppeasutuste õpetajate üldarv veidi vähenenud võrreldes 2010/11. õa-ga (õpetajate üldarv 2 224), on absoluutarvudes mõnevõrra suurenenud 50-59-aastaste vanusegrupp ning positiivse tendentsina ka kõige nooremate ehk kuni 29-aastaste õpetajate vanusegrupp. Ülejäänud kolmes vanuserühmas on õpetajate absoluutarvulised näitajad vähenenud võrreldes 2010/11. õa-ga.

8.3. Kutseõppeasutuste õpetajate kvalifikatsiooninõuetele vastavus ja haridustase

Kutseõppes õppivate õpilaste hariduse kvaliteet sõltub suurel määral kutseõppeasutuste õpetajate ettevalmistusest ning enesetäiendamisest. Seetõttu antakse järgnevalt ülevaade kutseõppeasutuste õpetajate haridustasemest⁶ ning kvalifikatsiooninõuetele vastavusest. EHIS'e pedagoogide registri kutseõppeasutuste pedagoogide andmed tabelis 9 näitavad, et valdav enamus kutseõppeasutuste õpetajatest on kõrgharidusega – 2011/12. õa omab kõrgharidust 84,7% õpetajatest. See on jäänud samale tasemele 2010/11. õa vastava näitajaga. Kui eelmisel õppeaastal oli kõrgharidusega kutseõpetajaid 79,1% (ehk 1 109 kutseõpetajat), siis 2011/12. õa-l on kõrgharidusega kutseõpetajate osakaal pisut tõusnud (79,5% ehk 1 104 kutseõpetajat). Üldharidusainete õpetajate haridustaseme osas tähelepanuväärseid muutusi ei ole – 2010/11. õa-l oli nimetatud näitaja tõusnud 94,4%-ni ehk kõrgharidust omas 815 üldharidusainete õpetajat, 2011/12. õa-l on vastav näitaja 94% ehk kõrgharidust omab 786 üldharidusainete õpetajat.

Kõigist kutseõppeasutuste õpetajatest omab 2011/12. õa-l keskeri- ja tehnikumiharidust 7,5%, kutseharidust 5,5% ning üldkeskharidust 1,9%. Omandatud kõrgeim haridustase on EHIS'e pedagoogide registri alusel teadmata väga väheste kutseõppeasutuste õpetajate kohta – 0,4% ehk 8 kutseõppeasutuste õpetaja puhul (vt tabel 9).

Tabel 9. Kutseõppeasutuste õpetajad haridustasemete alusel 2011/12. õppeaastal.

Haridustase	Keskeri- /tehnikumiharidus	Keskharidus	Kutseharidus	Kõrgharidus	Teadmata/ märkimata	Kokku
Kutseõpetajate arv	142	33	107	1 104	3	1 389
Osakaal	10,2%	2,4%	7,7%	79,5%	0,2%	100,0%
Üldharidusainete õpetajate arv	23	9	13	786	5	836
Osakaal	2,8%	1,1%	1,6%	94,0%	0,6%	100,0%
Õpetajate arv kokku	166	42	120	1 863	8	2 199
Osakaal	7,5%	1,9%	5,5%	84,7%	0,4%	100,0%

Allikas: EHIS pedagoogide register 10.11.2011 seisul alusel.

Järgnevalt antakse ülevaade kutseõppeasutuste õpetajate kvalifikatsiooninõuetele vastavusest. Kutseõppeasutustes töötab 2011/12. õa kvalifikatsiooninõuetele vastavaid kutseõpetajaid 1 153 ehk 83% kõigist kutseõpetajatest (samuti 83% ka ametikohtade arvestuses). Võrreldes 2010/11. õa-ga on kutseõpetajate kvalifikatsiooninõuetele vastavuse näitaja jäänud samale tasemele – eelmisel õppeaastal oli kõigist kutseõpetajatest kvalifikatsiooninõuetele vastavaid kutseõpetajaid samuti 83%. Kutseõppeasutuste üldharidusainete õpetajate puhul on nimetatud näitaja pisut kõrgem. 2010/11. õa-l vastas kvalifikatsiooninõuetele 86% ehk 743 üldharidusaineid õpetavat õpetajat, 2011/12. õa-l on üldharidusainete õpetajate kvalifikatsiooninõuetele vastavuse osakaal tõusnud 86,5%-ni ehk 723 õpetajat vastab kvalifikatsiooninõuetele. Niisiis on kvalifikatsiooninõuetele vastavate üldharidusainete õpetajate üldarv kutseõppeasutustes pisut vähenenud, aga kogu üldharidusainete alasest õppetööst viivad nad läbi 87,8%.

⁶ Õpetaja kõrgeim lõpetatud haridustase

Vaadeldes kvalifikatsiooninõuetele vastavate kutseõpetajate osakaalusid omandatud haridustasemete⁷ alusel, on tabelist 10 näha, et kõrgharidusega kvalifitseeritud kutseõpetajaid on kõigist kvalifikatsiooninõuetele vastavatest kutseõpetajatest 991 ehk 85,9%. Võrreldes eelmise õppeaastaga on kvalifikatsioonile vastavate kõrgharidusega kutseõpetajate absoluutarv jäänud paktiliselt samale tasemele (2010/11. õa 996 kutseõpetajat), samas kvalifitseeritud ja kõrgharidusega kutseõpetajate osakaalu näitaja on veidi tõusnud (2010/11. õa-l oli nimetatud näitaja 85,6%). Kõrgharidusega kvalifikatsiooninõuetele vastavaid üldharidusainete õpetajaid oli 2010/11. õa-l kõigist kvalifikatsioonile vastavatest üldharidusainete õpetajatest 97,2%. Käesoleval õa-l on üldharidusainete õpetajate vastav näitaja jäänud samale tasemele –(97,2%). Samas absoluutarvudes on nimetatud näitaja vähenenud 722 kõrgharidusega kvalifitseeritud üldharidusainete õpetajalt 703 õpetajale (vt tabel 10).

Kõrgharidusest madalama haridustasemega õpetajate osakaal nii kvalifikatsioonile vastavate kutseõpetajate kui ka üldharidusainete õpetajate hulgas on suhteliselt madal. Keskeri- või tehnikumiharidusega kvalifikatsiooninõuetele vastavate kutseõpetajate osakaal kõigist kvalifikatsiooninõuetele vastavatest kutseõpetajatest on 2011/12. õa-l ligikaudu 9,7% (112 kutseõpetajat), üldharidusaineid õpetavate õpetajate puhul on nimetatud näitaja vaid 2,2% (16 üldharidusaineid õpetavat õpetajat). Kutseharidusega ning teadmata/märkimata haridustasemega kvalifitseeritud kutseõpetajate osakaal on aga võrreldes eelmise õppeaastaga pisut tõusnud (2010/11. õa-l oli näitaja 3,8% ehk 44 kutseõpetajat, 2011/12. õa-l 4,2% ehk 49). Käesoleval õppeaastal on kvalifikatsioonile vastavate kutseõpetajate hulgas mõnevõrra üllatuslikult ka üks õpetaja, kelle kõrgeimaks haridustasemeks on märgitud üldkeskharidus. Kvalifitseeritud üldharidusainete õpetajate hulgas on kutseharidusega õpetajaid või õpetajaid, kelle haridustase on teadmata, kokku vaid 4 inimest. (vt tabel 10).

Tabel 10. Kvalifikatsiooninõuetele vastavad kutseõpetajad ning üldharidusaineid õpetavad õpetajad haridustasemete alusel 2010/11. õa-l.

Kvalifikatsioonile vastavad õpetajad haridustasemeti	Keskeri- / tehnikumiharidus	Kutseharidus	Kõrgharidus	Teadmata / märkimata	Üldkeskharidus	Kokku
Kvalifikatsioonile vastavad kutseõpetajad	112	48	991	1	1	1 153
osakaal	9,7%	4,2%	85,9%	0,1%	0,1%	100%
Kvalifikatsioonile vastavad üldharidusainete õpetajad	16	3	703	1		723
osakaal	2,2%	0,4%	97,2%	0,1%	0,0%	100,0%

Allikas: EHIS 10.11.2011.

8.4. Kutseõppeasutuste õpetajate osalemine täienduskoolituses

Kutseõppeasutuste õpetajate enesetäiendamiseks annavad ülevaate EHIS'e pedagoogide registri täienduskoolituse andmed. Nende alusel on olemas ülevaade kõigi 2011/12. õa-l kutseõppeasutustes töötavate õpetajate täienduskoolitusest osavõtu kohta 2010/11. õa jooksul. Kokku osales 2010/11⁸. õa-l täienduskoolitustel 2011/12. õa tööl olevatest õpetajatest 1 426 ehk 64,8% kõigist

⁷ Omandatud kõrgeima haridustaseme alusel

⁸ st perioodil 01.09.2010-31.08.2011

kutseõppeasutuste õpetajatest. Keskmine täienduskoolitusest osavõtu päevade arv iga kutseõppeasutustes töötava õpetaja kohta oli ligikaudu 11,6 päeva⁹. Võrdluseks saab välja tuua, et 2010/11. õa kõigist 2 224 kutseõppeasutuste õpetajatest osales 2009/10. õa jooksul täiendkoolitustel 1 313, kes kulutasid keskmiselt enesetäiendamisele 9,2 päeva. Keskmine täienduskoolitusest osavõtu päevade arv kõigi kutseõppeasutuste õpetajate kohta¹⁰ oli aga 5,4 päeva 2009/10. õa jooksul, 2010/11. õa jooksul aga 7,5 päeva. Andmed näitavad, et keskmiselt on 2011/12. õa kutseõppeasutuste õpetajad olnud aktiivsemad enesetäienduses osalejad kui eelmisel õppeaastal.

Kõige rohkem osaleti 2010/11. õa jooksul täienduskoolituse liigi alusel¹¹ töölalastel täienduskoolitustel (1 320 õpetajat), muudel koolitustel (307 õpetajat), osaleti ettevõtetes stažeerimisel (52 õpetajat), 320-tunnistel kutsepedagoogika kursustel (39 õpetajat), ning ka juhtimiskoolitustel (240-tunnistest juhtimiskoolitustest võttis osa 13 õpetajat).

Järgnevalt vaadeldakse andmeid kutseõpetajate ning üldharidusainete õpetajate enesetäiendamise kohta. Kõigist 2011/12. õa õppetööga tegelevatest kutseõpetajatest (kokku 1 389) osales 2010/11. õa jooksul täiendkoolitustel 860 ehk 61,9%. Keskmine täienduskoolitusest osavõtu päevade täienduskoolitusel osalenu kohta oli 12 päeva, täienduskoolitusel osalemise näitaja kõigi 1 389 kutseõpetaja kohta oli aga 7,4 päeva. Üldharidusainete õpetajatest osales 2010/11. õa jooksul täienduskoolitustel 589 õpetajat, see on 70,5% kõigist kutseõppeasutuste üldharidusainete õpetajatest, keskmine koolituspäevade arv osaleja kohta oli 10,8. Keskmine koolituspäevade arv kõigi üldharidusaineid õpetavate õpetajate kohta oli 7,6 päeva.

Täienduskoolituse liigi alusel võtsid 2010/11. õa jooksul 860 kutseõpetajast 794 osa tööalasest täienduskoolitusest ning 183 kutseõpetajat muudest koolitustest, mis ei ole liigitatavad etteantud koolituse liigi klassifikaatori alla¹². Need kaks täiendkoolituse liiki olid ka kõige osalejaterohkema kutseõpetajate hulgas. Üldharidusainete õpetajate puhul osutusid 2010/11. õa jooksul osaletud koolitustest kõige populaarsemateks samuti tööalased täienduskoolitused ning muud koolitused. Tööalastest täiendkoolitustest võttis osa 546 üldharidusainete õpetajat 589-st ning muudest koolitustest võttis osa 130 üldharidusainete õpetajat.

Tuues eelpool nimetatud näitajad välja ka 2010/11. õa-l kutseõppeasutustes töötanud kutseõpetajate ja üldharidusainete õpetajate kohta, on näha, et kokku osales 2009/10¹³. õa jooksul täienduskoolituses 767 kutseõpetajat ehk 62,2% kõigist neist kutseõpetajatest, kelle kohta oli EHIS`e andmebaasi sisestatud täienduskoolitustel osalemise andmed (kokku 1 233 kutseõpetajat) ning 570 üldharidusainete õpetajat ehk 69,4% kõigist kutseõppeasutuste üldharidusainete õpetajatest, kelle kohta olid 2010/11. õa-l EHIS`e pedagoogide registris täienduskoolitusel osalemise andmed olemas. Keskmine täienduskoolituse päevade arv oli kutseõpetajatel 8,8, mis on ligikaudu 3 päeva vähem eelmisest perioodist (so 12). 2010/11. õa kutseõppeasutustes töötanud üldharidusainete õpetajad,

⁹ Keskmine täienduskoolitusest osavõtu päevade arv õpetaja kohta on arvutatud järgmiselt: kogu täienduskoolitusest osavõtu tundide arv (kas siis kõigi kutseõppeasutuste õpetajate; ainult kutseõpetajate või ainult üldharidusainete õpetajate kohta) on teisendatud päevadeks (arvestades keskmiseks täienduskoolituse päeva pikkuseks 8 tundi), mis on jagatud täienduskoolituses osalenud õpetajate arvuga

¹⁰ st ka nende õpetajate kohta, kes tegelikult nimetatud perioodil ei osalenud täienduskoolitustel

¹¹ EHIS`e pedagoogide alamregistri klassifikaator; üks õpetaja võis perioodi jooksul osaleda ka mitmel erineva liigi alla kuuluval koolitusel

¹² Üks kutseõpetaja võib perioodi jooksul osa võtta mitmest eri liigi alla kuuluvast täienduskoolitusest

¹³ st perioodil 01.09.2009-31.08.2010

kes osalesid 2009/10. õa jooksul täienduskoolitustel keskmiselt 9,6 päeva, tegid seda keskmiselt 1 päeva vähem kui 2011/12. õa üldharidusainete õpetajad (10,8 päeva). Ka 2010/11. õa kutseõppeasutuste õpetajad osalesid 2009/10. õa jooksul enim tööalastel täienduskoolitustel ning muudel klassifikaatori alusel mitte liigitatavatel koolitustel¹⁴.

¹⁴ Täienduskoolitusel osalemise periood oli 2009/10. õa ehk 01.09.2009-31.08.2010